

Datum 2022-11-02
Diarienummer 0847/22

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer U2022/02568

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet - Promemorian Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ska lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå

Göteborgs Stads bedömning

Göteborgs Stad tillstyrker promemorians förslag med de synpunkter och kommentarer som lämnas i detta tjänsteutlåtande.

Övergripande bedömning

Göteborgs Stads bedömning är att de förslag som presenteras i promemorian skapar ökade förutsättningar för skolan att tillgodose behoven hos särskilt begåvade och/eller högpresterande elever. Skollagens bestämmelser om att alla elever har rätt att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling är tydliga. Att det även tydliggörs i läroplanerna att skolan har ett särskilt ansvar för de elever som har lätt att uppnå kunskapskraven är positivt och stärker denna elevgrupps ställning.

Övriga författningsändringar som föreslås i promemorian syftar till att undanröja befintliga hinder för att elever ska kunna läsa i en snabbare takt och på en högre nivå, alternativt tillgängliggöra denna undervisning för alla elever oavsett i vilken skola eleven går. Göteborgs Stad ställer sig positiv till de föreslagna förändringarna då de innebär att elever, som har förutsättningar för detta, ges större möjligheter att utvecklas i sin egen takt och därigenom snabbare kan accelerera genom utbildningssystemet.

Göteborgs Stad anser att ökade möjligheter till acceleration är ett viktigt verktyg. Det löser dock inte ensamt de utmaningar den svenska skolan har när det gäller att tillmötesgå behoven hos särskilt begåvade och/eller högpresterande elever. Göteborgs Stad ser därför att förslaget, att ge Skolverket i uppdrag att stärka och stödja skolors arbete med att ge elever som lätt uppfyller kunskapskraven den ledning och stimulans de har rätt till, är ett nödvändigt komplement till de föreslagna författningsändringarna.

Göteborgs Stad delar inte promemorians bedömning att de kostnader som medföljer de olika förslagen skulle vara försumbara. Även om de föreslagna åtgärderna är frivilliga för huvudmannen innebär intentionerna med förslagen en ökad grad av individanpassning i undervisningen. Detta är gynnsamt ur ett elevperspektiv men innebär samtidigt att kostnaderna för att organisera undervisningen ökar. Exempelvis kommer det att ställa ökade krav på gymnasieskolan att organisera undervisningen på ett sätt som tillmötesgår samtliga elevers behov när fler elever redan har läst gymnasiekurser i grundskolan.

Kapitel 4 - Elever i grundskolan, sameskolan och specialskolan ska kunna läsa på en högre nivå

Göteborgs Stad instämmer i promemorians problembeskrivning och ser positivt på att det tydliggörs i läroplanerna att skolan har ett särskilt ansvar för de elever som lätt uppfyller betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper. Att rektor ges ett särskilt ansvar för detta är rimligt sett till rektors ansvar enligt läroplanen.

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget att rektor ska få besluta att en elev får läsa gymnasieämnen. Ökade möjligheter till acceleration är ett viktigt verktyg för skolan att kunna tillmötesgå behoven hos högpresterande och/eller särskilt begåvade elever. Göteborgs Stad ser dock att det finns vissa risker med förslaget. En sådan risk är att ett ensidigt fokus på organisatoriska lösningar för att underlätta acceleration kan leda till att ansvaret för enskilda lärare eller rektorer att utveckla undervisningen så att den möter alla elevers behov tonas ned. Ur ett elevperspektiv är det heller inte självklart att elevens utveckling bäst gynnas genom ökad acceleration i utbildningssystemet. Risken är här att utmaningen för eleven snarare kommer att ligga i snabbhet än djup. Djupa kunskaper är långsiktigt gynnsamt och elever som enbart går snabbt fram till nästa uppgift eller utbildningsform riskerar att på sikt prestera sämre än vad de annars skulle göra.

Göteborgs Stad anser också att promemorian inte i tillräckligt hög grad problematiserat den komplexitet som ligger i att upptäcka och bedöma om en elev har goda förutsättningar att klara studier på högre nivå. Göteborgs Stad ser här ett behov av en tydligare definition av vad det innebär att en elev har förutsättningar klara högre studier. En tydligare definition, som kan fungera som vägledning för skolans arbete, är viktig ur flera perspektiv. Att göra en samlad bedömning över om en elev har förutsättningar att klara studier på en högre nivå berör såväl undervisning som elevhälsa och rektors ansvar. Att det då finns en samsyn mellan de olika professionerna är av stor betydelse. En tydligare definition är också viktig ur ett likvärdighetsperspektiv. Dels för att i möjligaste mån minimera skillnaderna mellan olika skolor, dels för att minska risken för att det är vårdnadshavares påverkan som definierar begåvning eller avgör att undervisningen ska ske snabbare eller på högre nivå. Inte minst är en tydlig definition viktig ur ett elevperspektiv då såväl

begåvningsmässiga som hälsofrämjande aspekter behöver vägas in i bedömningen.

För att begränsa de risker som anges ovan är det av stor vikt att förslagen åtföljs av adekvat vägledning och stöd. I promemorian föreslås att Skolverket får i uppdrag att stärka och stödja skolors arbete med att ge elever som lätt når kunskapskraven den ledning och stimulans de har rätt till. Göteborgs Stad anser att det i detta uppdrag bör ingå att tydligare definiera vad det innebär att en elev har förutsättningar att klara högre studier. I detta sammanhang är det också önskvärt att begreppen högpresterande och särskilt begåvade reds ut ytterligare. Vilka elever som är högpresterande fångas troligen väl genom bedömning och betygsättning medan det för skolan är svårare att identifiera elever som särskilt begåvade och som har potential att utvecklas längre.

Göteborgs Stad ställer sig positiv till förslaget om att elever ska få tid till studierna på en högre nivå. Förslaget ger ökade möjligheter för huvudmännen att organisera undervisningen för elever som vill läsa på en högre nivå. Det finns dock en risk att ett schema som innefattar kursmoment från olika enheter/huvudmän riskerar att leda till ökad stress och arbetsbelastning om elevens arbetsvecka inte samordnas av en instans. Göteborgs Stad anser därför att rektors ansvar för elevens arbetssituation i dessa fall bör skrivas fram tydligare.

Göteborgs Stad ställer sig även positiv till förslagen om fjärrundervisning och undervisning på entreprenad. De föreslagna förändringarna leder till ökad likvärdighet då den enskilda grundskolans egna förutsättningar inte blir avgörande för om eleverna ska kunna erbjudas undervisning på gymnasienivå eller inte. Det är dock viktigt att den undervisning som sker genom fjärr- och/eller entreprenadundervisning kvalitetssäkras.

Kapitel 5 – Elever i gymnasieskolan ska få större möjligheter att nå längre i sin kunskapsutveckling

Göteborgs Stad ställer sig positiv till samtliga förslag som rör elever i gymnasieskolan. Förslagen innebär att det blir möjligt för elever, som har förutsättningar för detta, att slutföra en gymnasieutbildning på kortare tid än tre år samt att det blir lättare att läsa högskolekurser som en del i gymnasieutbildningen.

De förändringar som föreslås i gymnasieskolan är snarlika förslagen som gäller grundskolan. Göteborgs Stads kommentarer angående risker för ett ensidigt fokus på acceleration och komplexiteten i att bedöma om en elev har förutsättningar att studera på en högre nivå gäller även för elever i gymnasieskolan. Även när det gäller gymnasieelever bör det tydligt framgå att rektor har ansvar för elevens arbetssituation i det fall elevens schema innefattar kursmoment från flera enheter/huvudmän.

Göteborgs Stad noterar att vårdnadshavares delaktighet i beslut som rör elever under 18 år saknas i de förslag som rör gymnasielever. Göteborgs Stad anser att förslagen 5.2 och 5.4 bör kompletteras med skrivningar om medgivande från vårdnadshavare för elever under 18 år, liksom de skrivningar som gäller för grundskoleelever.

Kapitel 6 – Insatser för att utveckla förutsättningarna för studier på högre nivå.

Göteborgs Stad ställer sig bakom promemorians förslag om att Skolverket ska få i uppdrag att stärka och stödja skolors arbete med att ge elever som lätt når kunskapskraven den ledning och den stimulans de har rätt till. Högpresterande och/eller särskilt begåvade elevers behov av utmaningar kan tillgodoses på olika sätt. Vanligtvis kategoriseras insatser för att möta elevgruppens behov under begreppen acceleration, berikning och coaching. Då fokus i de föreslagna författningsförändringarna ligger på elevers ökade möjligheter till acceleration genom utbildningssystemet bedömer Göteborgs Stad att uppdraget till Skolverket är ett nödvändigt komplement för att uppnå intentionerna i promemorian.

Göteborgs Stad delar promemorians bedömning att insatser bör genomföras såväl för att stärka skolans organisatoriska förutsättningar att möta elevgruppens behov som för att utveckla själva undervisningen. Det är positivt att promemorian särskilt lyfter att vissa insatser bör fokusera på hur lärare kan bedriva en differentierad undervisning där elevers behov av berikning i form av breddning och fördjupning tillgodoses. Göteborgs Stad vill här lyfta att även insatser som ligger under begreppet coaching bör innefattas i stödet från Skolverket.

Som tidigare påpekats anser Göteborgs Stad att det i uppdraget till Skolverket bör ingå att tydligare definiera vad det innebär att en elev har förutsättningar att klara högre studier. För att kvalitetssäkra fjärr- och entreprenadundervisning bör det även tas i beaktande om särskilda insatser ska riktas till anordnare av sådan undervisning.

Göteborgs Stad konstaterar att det är av stor vikt med ett fungerande samarbete mellan gymnasieskolan och högskolan i det fall gymnasieelever läser högskolekurser. Det är därför positivt att Skolverket får i uppdrag att rikta informationsinsatser till högskolan.

Kapitel 8 – Ikraftträdande och övergångsbestämmelser
Göteborgs Stad delar promemorians bedömning och förslag.

Göteborg den 2 november 2022
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld